

ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП
ЕПАРХИЈЕ БАЊАЛУЧКЕ
Бр. 251.
12. МАЈ 2007 г.
БАЊА ЛУКА

СВЕТОМ АРХИЈЕРЕЈСКОМ САБОРУ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

БЕОГРАД

Ономе што се у нашој Цркви догађа последњих година, на плану нарушавања црквеног богослужбеног поретка, посебно приликом служења Св. литургије, у потпуности одговарају ријечи Св. Василија Великог: „Много ме жалости што су напуштени канони Отаца и што је свака тачност Цркава изагнана, те се бојим да постепено, ако таква немарност буде напредовала овим путем, не дође у потпуни неред ствари Цркве....“ (Св. Василије Велики, Кан. 89). Овим проблемом бавио се Св. Архијерејски сабор на прошлогодишњем октобарском засједању. Донесена је обавезујућа одлука, да се поред образовања Комисије за проучавање литургијских питања, у погледу служења Св. Литургије и дургих богослужења, до даљњег држи устаљеног црквеног поретка (АС. бр.8/зап.55/од 6. X 2006). Не само да саборска одлука није испоштована, него смо на сам дан Рођења Христовог ове године, на ТВ екранима могли пратити жалосну новотарску промоцију на истоку Српског духовног простора, а на западу невјешто псевдовизантијско хибридно појање у полупразном храму. На југу у Св. Саве дедовини, на Васкрс смо гледали још невјештије склопљену симбиозу једног и другог са примјесом нечег трећег. Овакву слику послали смо у свијет, на жалост наше Цркве и вјерника и радост наших противника. Порука овом Сабору, нашем свештенству и вјерујућем народу била је да су саборске одлуке изгубиле обавезујућу снагу, а сам Сабор ауторитет и да се његове одлуке мало или ни мало поштују.

Новотарење се на велика врата увукло у неке наше Богословске школе, сигурно не случајно и не без плана. Свеједно, да ли свјесно или несвјесно, произведен је антагонизам и подвојеност међу богословима и студентима. Остаје нејасно зашто Свети архијерејски синод (који је директно надлежан за школство) није предузео потребне мјере да се стање у нашим духовним школама, доведе на своје мјесто и изврши неопходна селекција у наставном кадру. Пријети ли нам опасност, да наше школе буду изузете из надлежности Св. Синода и овог Тијела, односно Цркве. Евидентно је да су коловође новотарења у нашим духовним школама, управо они наставници који су мало или нимало теолози и који су као неофити заузели висока мјеста у нашој просвети. Узалуд их њихове „мецене“ називају „студиозним“, они су ипак фатални за садашњост и будућност наше Цркве.

Наши свештеници су збуњени и разапети између сопствене савјести, свештеничке заклетве и обавезе послушности према Архијереју. Неки су већ жртвовани и осуђени без суда. Код других је из страха произведен поданички менталитет, владају се по опасној и неприхватљивој девизи „Ћути и удени се“. Да смо се кроз нашу мукотрпну историју

„удевали“ у бивале прилике и неприлике, нигдје нас као народа не би било, посебно не у календарском диптиху светих.

На вапаје вјерујућег народа на ове аномалије, мало се ко обазире од њихових пастира, тешко нам је и да прочитамо све њихове жалбе и молбе, а камоли да их чујемо и нешто учинимо, а дужни смо и пред Богом и пред њима.

Свјесно или несвјесно, с планом или без њега, произведено је једно мучно стање у Цркви, па и овом Сабору. Гријех новотарења отуђио нас је и довео до избјегавања заједничког саслуживања, а ако не саслужујемо по чему смо браћа и саслужитељи.

Већина архијереја с правом избјегава могућу ситуацију, да се нехотично нађе у новом обреду или да им саслужитељ буде у камилавци са обом или шареној скуфији која неодољиво подсећа на нешто умањену западњачку тијару. Не стоји констатација једног од апологета оваквог стања, да „је то само доказ да су уношене неке молитве „по укусу“ чиме се ипак пројављивала још увек слобода деце Божије – свештених служитеља“. Слобода дјецe Божије, а посебно свештенослужитеља, подразумијева пуну и свјесну одговорност за све што се чини, а посебно у области Св. Богослужења, првенствено Свете литургије. То је заиста невиђена и небивала самовоља у светом богослужењу у неким Епархијама наше Цркве.

Ово је, нажалост, данас стање наше Цркве и овога Сабора. Не смијемо затварати очи пред непобитним чињеницама, нити се уклањати од постојећих проблема. Морамо их решавати и можемо их ријешити само ако буде довољно црквене свијести и добре воље. Гордост и гријех су произвели рушење богослужбеног поретка, жељу да се буде оригиналним, бољим и паметнијим од других. За то се увијек нађе „научно“ оправдање – тако је некад и негдје било. Као да ће нам помоћи упорно копање по црквено-литургијској археологији, а занемаривање онога што имамо, овдје и сада, и са чим се спасавамо у овом времену. Они који своју браћу називају „незнавеним“, само зато што остају у вјери, предању и традицији Отаца, сами себе изобличавају и суде. Заборавља се основна правно-канонска аксиома, да свако ново правило, по истом питању, старо ставља ван снаге. Овакво правно дејство производе само оне одлуке које су донесене од правних субјеката и црквених ауторитета: Св. апостола, Св. отаца, васељенских и помјесних сабора. У даном случају, у нашој Цркви, ради се о личном произволу који сам у себи налази покриће и оправдање. Ту никога не може оправдати једнотомна написана ни најављена нова дебела Апологија личног произвола. Очекивали смо да ће бити заштићен наш освештани вјековни богослужбени поредак, а не брањено оно што је супротно томе.

Ако се хтело нешто реформисати онда је требало полазити од себе – нашег приступа Св. литургији, а за то је било довољно пажљиво исчитати и усвојити „Извјестије учитељноје“ које се дотиче свих сфера живота и припрема свештенослужитеља који намјерава богослужити. Нажалост, млађе генерације свештенослужитеља, једва да су и чуле, а још ређе читале и у литургијској припреми примјењивале ово свеобухватно правило које је на волшебан начин нестало из новог српског служебника. Да ли баш случајно? Можда, али прије ће бити зато да би се „поправљала и исправила“ Св. литургија, а не онај који је

служи – свештенослужитељ. Ту би најбоље пристајале ријечи Св. писма: „Љекару излијечи се сам“ (Лука 4,23). Ваља напоменути, да недопустиво дуго нема у продаји српског Службеника, синодског издања. Имамо право мислити да се чека, нови реформисани, преко кога би се покушавало озаконити у богослужењу оно што не може и не смије бити легализовано.

Са каквом и зашто баш сада, кренуше самозвани реформатори у склањање и занемаривање онога што је наше и чиме смо се вјековима спасавали ми и наши оци и очеви наших отаца и најновија плејада српских новомученика, свештеномученика, исповједника вјере, преподобних и праведних...и почеше уводити туђиништину, нама страну и неприхватљиву? Сажалења вриједни кописти и имитатори који никоме не могу бити идеал и нико их неће опонашати, као бесплодни хибриди који се сами затиру већ у првом покољењу, ипак су способни да произведу смутње и заблуде и нанесу духовну штету са несагледивим последицама. Шта би нам рекао Св. Сава који је поштовао и Русе и Грке али не остаде ни у Русику ни у Ватопеду већ нам подиже српски Хиландар и учини га центром духовности, српске националне свијести и аутохтоне културе. А да би све било чино и благообразно, лишено било чијег личног произвола, написао је црквене богослужбене уставе – типике и за Хиландар и за Кареју и за Студеницу и обавезао савременике и потомке да их доследно примјењују. Наша Црква и данас, има свој важећи Типик који у континуитету одржава дух, вјеру, мисао и богослужбене прописе Св. Сава. Ту нам није потребан савјет чак ни Мелетија Сирига из Цариграда који је некад некоме савјетовао „да је само у основноме и главноме потребна једнообразност и јединство...а не у „чинопоследовањима“ (= порецима = уставима = типцима)“. За нас је у нашим богослужењима, а посебно у Св. литургији све главно и важно.

Треба ли говорити колико пута нас Св. канони обавезују, да примљено од наших старијих неокрњено предамо млађима, а не само да нас обавезују него и прописују санкције (Лаодикијски, Трулски, Картагински...).

Сви смо се ми приликом презвитерске, а посебно архијерејске хиротоније, врло гласно, заклињали, између осталог, да ћемо чувати неповређене богослужбене прописе. Иако остају нејасни мотиви и циљеви, овако олаког нарушавања и мијењања наше освештане богослужбене литургичке праксе, последице су већ видљиве и јасне са тенденцијом катастрофалног исхода. Какво нам је јединство на богослужбеном плану, тако нам је стање Цркве у цјелини. Господа који су били актери новотарења или су га допустили у својим Епархијама, биће директно одговорни за настале подјеле које су већ евидентне и у будућности ће се само продубљавати.

Наша Црква још увијек има болно искуство са америчким и македонским расколом који су имали политичку позадину, а наша садашња распра је далеко тежа, она сеже на терен литургијског, богословског и граничи са догматским. Сјетимо се како је било кобно дјеловање тзв. обновљенаца у револуционим годинама у Русији. Треба ли нам то? Смијемо ли то допустити икада, а посебно сада када је више него евидентно политичко и национално растакање српског народа и његових вјековних простора. Наша Црква је кроз историју сабирала и одржавала српски народ, чак и онда када смо као сада, били

распарчани и нисмо имали своју државу. И данас, само нас Црква може очувати у једно, вратити изгубљену самосвијест и наш свенародни организам учинити имуним на све негативне утицаје и отровне стријеле које се одапете на нас.

Зато никакве подјеле у Цркви не може и не смије бити, посебно не смијемо се разликовати у богослужењима, обредима, приступању и поимању Св. тајни... Морамо бити јединствени и једнообразни на свим Српским духовним просторима, да бисмо били једни другима својим – препознатљиви и прихватљиви.

Ово је последњи моменат када то морамо учинити, сада на овом Светом архијерејском сабору. У преступ се ушло кроз гордост, из њега се излази кроз покајање. Покајати се и принијети плодове покајања и људски је и хришћански и неопходно је ради нашег спасења. Сада је то много лакше и безболније учинити него догодине. Сада је прави час и вријеме благопријатно. Ко то не могне урадити и покорити се одлукама Сабора мора бити означен и прозван, мора сносити последице које ће неминовно наступити.

Какав је смисао да овај Сабор ради и доноси одлуке које појединци не поштују? Нажалост, да ли само појединци, прошле године на сабору јавно је речено, да се ради о једанаестици који су пренебрегли глас већине, а што је најважније, глас већине која је у праву. Такво разногласије у битним стварима живота Цркве је недопустиво. Оно мора одмах бити ријешено, иначе рад овог Тијела губи сваки смисао. Зашто губити вријеме на небитним другоразредним пословима, стварајући привид да нешто радимо, ако нисмо у стању одбранити од нас самих, поредак служења Свете литургије која чини срж цјелокупног благодатног живота Цркве. Рад саборске Комисије за проучавање литургијских питања, видимо са задатком и мандатом, да заштити постојећи освештани црквено-богослужбени поредак, а не да покушава озаконити самовољу у тој области. Ако се није радило тако, постоји опасност уношења додатних разлога за мимоилажења међу члановима Сабора. Зато, непотребно настали спор, треба ријешити одмах у духу већ постојеће скоро хиљадугодишње богослужбене праксе наше Цркве и тиме заувјек отклонити вјештачки створени неспоразум и дилему у Цркви и народу. Нико нема право производити смутње и забуне, као што нико нема право на ћутање, ако су та жалосна несагласја већ створена.

Све је рађено самовољно и без благослова Цркве. Црква мора наћи снаге и одбранити свој вјековни поредак у богослужењу и праксу која се увијек држала. Све се то треба догодити одмах, како не би настала још већа духовна штета, а она је евидентна, колико само ружних „нареканија“ је изговорено и написано, између осталог и на епископски чин. Овде се с једне стране губи душа, а с друге руши ауторитет црквене јерархије, па и саме Цркве.

Ако одмах не доведемо ствари на своје мјесто, не смијемо бити у заблуди, да ће ово проћи олако и без последица. Сјетимо се како се у наше вријеме болно завршила реформа календара, код зрелијих и духовно јачих народа и организованијих Цркава. Њихови старокалендарци вршљају и по нашим црквама и манастирима и збуњују свештенство, монаштво и вјерујући народ. Дај Боже, да они који су произвели старокалендарце, ријеше њихов проблем и у наредном миленијуму, као што ни Руси неће ријешити питање својих

старообрјадаца, које су изазвале, иако оправдане и потребне, али неодмјерене црквене реформе патријарха Никона, које су га коштале и положаја и живота. Валда и нама, после наведених примјера, историја може бити учитељица живота.

У ситуацији у којој се налази наша Црква и народ, морамо се клонити свега што нас може довести у још тежи положај. Зато св. ап. Павле каже: „...Ако јело саблажњава брата мојега нећу јести меса до вијека, да не саблазним брата својега.“ (1. Кор. 8,13). Нећу дакле, чинити ни оно што је дозвољено, ако ће то произвести негативне последице.

Питање је шта и како радити, да се последице које су већ на помолу, спријече и заувјек отклоне из живота наше Цркве и вјерујућег народа?

Предлажемо да Свети архијерејски сабор, већ на овом заседању, посвети пуну пажњу, овој потребно створеној ситуацији – смишљеном рушењу важећег богослужбеног поретка и позове његове актере, да се у име Божије, наше Цркве, свога чина и положене заклетвек, одрекну сваког „нововеденија“ у црквеном богослужењу и на то обавезу подручно свештенство. Ако имамо довољно црквене свијести и добре воље, а вјерујем да имамо, ово се може безболно ријешити јер то жели и очекује како већина чланова овога Св. тијела, тако и наше свештенство и вјерници. Најбоље је да то учинимо мирно и договорно, са свијешћу да је то заиста једини начин да се створени проблеми безболно превазиђу. Ако такве воље, не дај Боже, не би било, онда се то у Цркви увијек решавало саборном вољом већине која се мора поштовати, а ко то не би учинио сам себе искључује из нашег сословија. Очекујемо да се то одмах догоди, овако или онако, на опште задовољство и духовну корист јер сваки нови дан, а посебно свака година кашњења, проблем би чинила болнијим и теже решивим. Нажалост чекало се дуго и наивно мислило, да ће се ствари саме по себи ријешити али нису, нису ни могле. Ово што сада имамо, резултат је неблаговременог чињења, а били смо дужни ствари назвати правим именом и дотичне појединце ослободити илузије да Црква може дјеловати као друштво слободних стрелаца. Нашим одлагањем проблем је само растао и још више се умножио, на путу је да метастазира. Ријешимо га одмах да не буде касно, ако већ није.

Светом архијерејском сабору одани,

Епископ бањалучки

+Јефрем